

KPMG Accountants N.V.
Postbus 74500
1070 DB Amsterdam

Laan van Langerhuize 1
1186 DS Amstelveen
Telefoon (020) 656 7890
www.kpmg.nl

Kwartiermakers Toekomst Accountancysector
Korte Voorhout 7
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Amstelveen, 17 september 2021

Betreft: KPMG-reactie internetconsultatie Audit Quality Indicators

Geachte kwartiermakers,

Met veel belangstelling hebben wij uw voorstellen voor de Audit Quality Indicators (AQI's) gelezen. Wij willen u en de commissies die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van de AQI's bedanken. Deze indicatoren vormen een belangrijk onderdeel van een meer transparant inzicht in de kwaliteit van wettelijke controles en groeiend vertrouwen in de accountancysector. Wij steunen de invoering van de AQI's dan ook van harte.

In deze brief treft u suggesties en opmerkingen bij de voorgestelde set indicatoren. In de bijlage beantwoorden we uw vragen uit het consultatiedocument en doen we per AQI suggesties. In onze reactie op de Wet toekomst accountancysector hebben we onze steun aan uw voorstel ook aan de minister van Financiën kenbaar gemaakt.¹

AQI's als onderdeel van kwaliteit

De AQI's dienen de behoefte van het maatschappelijk verkeer en zijn voor gebruikers een hulpmiddel om inzicht te krijgen in de kwaliteit van wettelijke controles. Daarom steunen wij uw standpunt dat de AQI's geen aparte norm (moeten gaan) vormen waarmee de kwaliteit van de accountantscontrole kan worden vastgesteld. De indicatoren faciliteren het gesprek over kwaliteit en dragen daarmee bij aan de ontwikkeling van de lerende organisatie. Op deze manier zullen de AQI's niet alleen vertrouwen wekken voor de gebruikers, maar ook voor accountants zelf.

De samenhang met andere kwaliteitsindicatoren, zoals dossierinspecties en cultuuronderzoeken van de AFM, maar ook interne onderzoeken en de rol van het tuchtrecht, zijn van belang voor het inzicht in de kwaliteit. Daarom pleiten wij in onze reactie op de Wet toekomst accountancysector

---

¹ Zie onze volledige reactie op: <https://home.kpmg/nl/nl/home/over-ons/kwaliteit-en-governance/onze-auditkwaliteit.html>

Kwartiermakers Toekomst Accountancysector

Betreft: KPMG-reactie internetconsultatie Audit Quality Indicators
Amstelveen, 17 september 2021

voor een jaarlijks statement van de toezichthouder over de kwaliteit in de sector, zoals ook in de bancaire sector gebruikelijk is. Het maatschappelijk verkeer is gediend bij een dergelijk (actueel) overzicht, waarbij ook een rol voor de AQI's is weggelegd.

Relevantie van AQI's

Het maatschappelijk verkeer moet vertrouwen hebben in gecontroleerde informatie door inzicht in de kwaliteit te ontvangen die er voor hen toe doet. Daarom steunen wij het voorstel om de AQI's periodiek te evalueren, zodat deze te allen tijde aansluiten op de wensen van gebruikers. Daarbij is het belangrijk dat de externe NBA-commissie die de set AQI's evalueert een divers karakter krijgt. Bovendien steunen wij uw voorstel om het aantal AQI's te beperken tot een tiental. Dit creëert overzicht en brengt focus aan in het gesprek over kwaliteit dat we met elkaar hebben.

AQI-volgorde: cultuur met stip op één

Een kwaliteitsgerichte cultuur vormt de ruggengraat van goede wettelijke controles. De huidige plek van de 'cultuur AQI' binnen de categorie 'context' doet ons inziens af aan het belang van deze indicator. Het is belangrijk om cultuur continu met elkaar te doorleven en daarom zou cultuur ook in de voorgestelde set AQI's met stip op één moeten staan. Wij stellen daarom voor om de volgorde van de AQI's te herschikken, met cultuur op één, gevolgd door het systeem van kwaliteitsbeheersing, dossierkwaliteit en tot slot de keten.

Aggregatieniveau van AQI's

In de voorstellen worden naast AQI's op organisatieniveau tevens indicatoren voorgesteld op het niveau van de individuele accountant. Wij betwijfelen de bruikbaarheid van AQI's op dit niveau, omdat het voorbijgaat aan het belang van het controleteam waarmee wordt samengewerkt, het kwaliteitsstelsel en de organisatie waarbinnen de accountant zijn of haar werk doet. Dit geldt in toenemende mate bij grote controles waarbij meerdere partners betrokken zijn.

Op het niveau tussen organisatie en individu bestaan opdrachtspecifieke indicatoren, waarover bij sommige controleopdrachten al wordt gerapporteerd aan de raad van commissarissen. Wij menen dat AQI's op dit niveau in de toekomst nuttig kunnen zijn om vragen van aandeelhouders te beantwoorden. Dit vergroot de transparantie en draagt bij aan een beter begrip van kwaliteit. Accountants kunnen hierbij een belangrijke rol spelen als zij hiervoor ook het (wettelijke) mandaat krijgen. In onze reactie op de Wet toekomst accountancysector bepleiten wij daarom een meer open podium voor de accountant.

Inhoudelijke suggesties voor AQI's

Om de kwaliteitsgerichte cultuur te bevorderen hechten wij veel waarde aan een positieve formulering van kwaliteit. Daarom pleiten wij voor de formulering van AQI's in definities en waarden die we willen bereiken, in plaats van voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan het meten van

Kwartiermakers Toekomst Accountancysector

Betreft: KPMG-reactie internetconsultatie Audit Quality Indicators
Amstelveen, 17 september 2021

het aantal voldoende in plaats van onvoldoendes. Ook stellen wij voor om de titels en beschrijvingen van de AQI's zo feitelijk mogelijk te verwoorden, zodat geen onduidelijkheid ontstaat over de meting. Daarnaast pleiten wij voor het gebruik van Engels in plaats van het Nederlands om alle gebruikers te bedienen.

Wij menen dat het gebruik van één bron van definities en berekeningen bijdraagt aan de kwaliteit van de AQI's. De splitsing van hoofdstuk 3 en bijlage 1 in het consultatiedocument leidt tot (een verhoogd risico op) inconsistenties en draagt niet bij aan een goed begrip van de getoonde data. Deze extra complexiteit doet potentieel afbreuk aan de doelstelling van het dashboard.

Tot slot

Dé perfecte set AQI's bestaat waarschijnlijk niet. Daarom is het belangrijk om gezamenlijk met de indicatoren aan de slag te gaan en te leren van ervaringen. Dat geldt voor ons als opstellers en ook voor de gebruikers van de AQI's.

Graag blijven wij met u en de andere belanghebbenden in gesprek over de kwaliteit, transparantie en vertrouwen in de accountancysector. Uiteraard zijn wij beschikbaar om deze reactie nader toe te lichten en om eventuele vragen te beantwoorden.

Met vriendelijke groet,

Stephanie Hottenhuis
CEO | Voorzitter Raad van Bestuur
KPMG N.V.

Marc Hogeboom
Head of Assurance | Lid Raad van Bestuur
KPMG N.V.

Kwartiermakers Toekomst Accountancysector

Betreft: KPMG-reactie internetconsultatie Audit Quality Indicators
Amstelveen, 17 september 2021

BIJLAGE

In deze bijlage beantwoorden wij uw vragen uit het consultatiedocument.

Vraag 1.

Heeft u concrete suggesties om de bruikbaarheid van de voorgestelde set AQI's te verhogen? Denk bijvoorbeeld aan AQI's die volgens u nog toegevoegd zouden moeten worden of juist zouden moeten afvallen. Zie ook bijlage 3 met afgevallen AQI's.

In de tabel hieronder treft u per AQI een overzicht van de suggesties om de bruikbaarheid van de indicatoren te verhogen. Ook reiken wij alternatieven aan voor 'AQI 7: verloop in controleteam', 'AQI 8: innovatiebereidheid' en 'AQI 9: budgetoverschrijding' omdat wij ons afvragen of de uitkomsten bij deze AQI's het beoogde inzicht in kwaliteit geven en omdat wij (technische) problemen voorzien bij de oplevering van AQI 7 en 9.

Vraag 2.

Welke AQI('s) zou u eventueel op een ander aggregatieniveau (bijvoorbeeld op het niveau van de controle-opdracht of dat van de individuele accountant) willen terugzien op het openbare AQI-dashboard?

Wij zien geen toegevoegde waarde voor indicatoren op het niveau van de individuele accountant en betwijfelen de bruikbaarheid van AQI's op dit niveau, omdat deze voorbijgaan aan het belang van het controleteam waarmee wordt samengewerkt, het kwaliteitsstelsel en de organisatie waarbinnen de accountant zijn of haar werk doet. Dit geldt in toenemende mate bij controles waarbij meerdere partners betrokken zijn. Wij menen dat AQI's op opdrachtniveau in de toekomst nuttig kunnen zijn om vragen van aandeelhouders te beantwoorden. Dit vergroot de transparantie en draagt bij aan een beter begrip van kwaliteit. Accountants kunnen hierbij een belangrijke rol spelen als zij hiervoor ook het (wettelijke) mandaat krijgen

Kwartiermakers Toekomst Accountancysector

Betreft: KPMG-reactie internetconsultatie Audit Quality Indicators

Amstelveen, 17 september 2021

Suggesties per AQI

Nr	Naam	Suggestie
1	Betrokkenheid externe accountant	<p>a) <i>Wijzig 'Betrokkenheid' in 'Tijdbesteding'</i>. Daarmee correspondeert de titel met de meting. Een accountant die veel tijd besteedt aan een controle is niet per definitie betrokken en andersom. Bovendien wordt de term 'betrokkenheid' bij AQI 6 al op andere wijze gebruikt.</p> <p>b) <i>Wijzig 'Externe accountant' in 'Partners en andere senior teamleden'</i>. De validiteit van deze meting lijkt lager dan beoogd, omdat enkel naar één persoon (de externe accountant) wordt gekeken. Hoewel de externe accountant een sleutelrol heeft in de controle, wordt het percentage laag en weinig onderscheidend naarmate de totale omvang van de controle stijgt. De informatiewaarde van het percentage is daarmee laag. Wij steunen daarom het alternatief van de Young Audit Quality Boards van de oob-kantoren om de tijdsbesteding van alle senior teamleden (bv. RA's) te meten.</p>
2	Fouten in de jaarrekening	<i>Wijzig 'Fouten in de jaarrekening' in 'Inspectieresultaten en controles met een tekortkoming'</i> . Daarmee correspondeert de titel met de meting. Daarbij merken we op dat de inspectieresultaten nu zijn uitgedrukt als breuk waarbij de teller 'onvoldoendes' bevat. Zonder de informatiewaarde en feiten te wijzigen is onze suggestie de teller te wijzigen naar 'voldoendes', zodat de AQI een hogere waarde krijgt naarmate de kwaliteit hoger wordt. Een dergelijke weergave sluit ons inziens beter aan bij de doelstelling van het dashboard.
3	Fraude en continuïteit	<i>Consistente toepassing van het begrip "redelijk vermoeden van fraude"</i> . In het dashboard wordt bij fraude gesproken over een 'vermoeden van een materiële fraude' (p.10). Op pagina 18 wordt 'het vermoede' verder gedefinieerd als '....vermoede of geïdentificeerde materiële fraudes....'. Dit zijn twee grootheden: 'de aanwijzing' en het 'redelijk vermoeden'. De tekst in het dashboard is daarom niet consistent met de uitleg. Daarnaast spreekt de bijlage op pagina 27 over '...tenminste een redelijk vermoeden van een materiële fraude'. In de voetnoot wordt gerefereerd aan Wta/Bta/standaard 240. De suggestie is om aansluiting te zoeken bij de AFM-monitor en uit te gaan van een redelijk vermoeden van een materiële fraude.
4	Kwaliteitsverhogende maatregelen	<i>Consistente toepassing van de scope (wettelijke controleopdrachten)</i> . Op p.19 (i1) wordt gesteld dat de AQI wordt berekend met gebruik van het aantal wettelijke controles. Op p.28 wordt omschreven dat het om alle opdrachten gaat en dat onderscheid niet relevant zou zijn. Aangezien het AQI-dashboard primair gericht is op wettelijke controles (getuige ook de toelichting in het hoofdstuk 'opzet consultatie') is de suggesties om ook in deze AQI uit te gaan van de wettelijke controleopdrachten.

Kwartiermakers Toekomst Accountancysector

Betreft: KPMG-reactie internetconsultatie Audit Quality Indicators

Amstelveen, 17 september 2021

5	Kwaliteits-beheersings-systeem		<i>Aandacht voor beperkte vergelijkbaarheid.</i> Zoals opgemerkt in het consultatiedocument (p.30) kan de reikwijdte en diepgang van de monitoring verschillen. De kwalitatieve toelichting van maximaal 100 woorden kan de gebruiker enig inzicht geven in die verschillen, maar in het gebruik van deze AQI dient rekening te worden gehouden met de beperkte vergelijkbaarheid van deze AQI-waarde.
6	Cultuur		<i>Overweeg om de AQI-volgorde te herschikken, met cultuur en gedrag op één.</i> Cultuur en gedrag vormen de ruggengraat van goede wettelijke controles. Daarom zou deze belangrijke indicator in de voorgestelde set AQI's op één moeten staan.
7	Verloop in controleteam	a)	<i>Verduidelijken van de informatiebehoefte.</i> De informatiebehoefte waaraan deze AQI beantwoordt is ons niet duidelijk. Hoewel de drie percentages in samenhang indicatief <i>zouden kunnen</i> zijn voor capaciteits-, allocatie- en planningsproblemen, kunnen wij moeilijk vaststellen bij welke waarden dat het geval zou (kunnen) zijn. Zelfs de vraag of relatief hoge waarden beter zijn voor de kwaliteit dan relatief lage waarden kunnen wij niet met zekerheid beantwoorden. Daardoor biedt de AQI ons inziens weinig concrete aanknopingspunten voor de gebruiker om een discussie over kwaliteit te voeren.
		b)	<i>Overweeg een beter uitvoerbaar alternatief.</i> De administratieve last voor accountantsorganisaties is in deze opzet relatief hoog. Er zijn alternatieven denkbaar die beter uitvoerbaar zijn en hetzelfde (of zelfs beter) inzicht geven in de beschreven problemen. Bijvoorbeeld retentie van audit professionals of uren per FTE besteed aan controles.
8	Innovatiebereidheid		<i>Wijzig 'Innovatiebereidheid' in 'Investing in innovatieve technologie'.</i> Daarmee correspondeert de titel met de meting. Een organisatie kan zeer bereid zijn om te innoveren, maar daar weinig geld aan besteden en andersom. We merken op dat de voorgestelde definitie slechts een beperkte weergave is van de feitelijke investering in innovatie. Er kan ook op andere manieren geïnvesteerd worden, zoals met training, standaardisatie of onderzoek. Als de informatiebehoefte van de gebruiker gericht is op de werkelijke investering in innovatie, is ons advies om ook dat soort investeringen in deze AQI op te nemen.
9	Budget-overschrijding	a)	<i>Vervang deze AQI met enerzijds 'investering in kwaliteit' (zie AQI 8) en anderzijds 'meting van druk op het audit team'.</i> Er wordt gesteld dat bij een budgetoverschrijding van meer dan 25% 'commerciële druk' ontstaat op de accountantsorganisatie en dat deze commerciële druk (potentieel) leidt tot lagere reikwijdte, diepgang en ingezette expertise op een opdracht. Dit zou zich op de korte termijn uiten in 'druk op afronding op opdrachtniveau' bij zowel de externe accountant als de rest van het team. Op de lange termijn zouden de continuïteit en investeringen in kwaliteit onder druk komen te staan. Wij menen dat AQI's op de onderliggende aspecten (druk op het

Kwartiermakers Toekomst Accountancysector

Betreft: KPMG-reactie internetconsultatie Audit Quality Indicators

Amstelveen, 17 september 2021

	<p>team en druk op investeringen) meer informatiewaarde hebben, omdat aannemelijker is dat zij direct van invloed zijn op de kwaliteit. Als enkel een bepaalde commerciële druk gemeten wordt, mist de gebruiker informatie over deze essentiële aspecten.</p> <p>'Druk op het audit team' kan bijvoorbeeld gemeten worden in het survey van AQI 6 of bij een andere meting van de werkdruk. Wij hanteren zelf een AQI 'workload forecast', waar op basis van geplande uren wordt ingeschat hoeveel werk er op onze professionals afkomt. In een historisch AQI-dashboard zoals beoogd zou dat kunnen worden uitgedrukt in gerealiseerde uren, productiviteit of realisatie van geplande uren.</p> <p>b) <i>Overweeg een beter uitvoerbaar alternatief.</i> De administratieve last voor accountantsorganisaties is in deze opzet relatief hoog en weegt ons inziens niet op tegen de informatiewaarde voor gebruikers zoals hiervoor toegelicht. Zie a) voor concrete alternatieven.</p>
10 Opdrachtgevers- tevredenheid	<p><i>Bewaak tijdige beschikbaarheid van het survey</i> en houd daarbij rekening met de boekjaren van de accountantsorganisaties, zodat relevante en vergelijkbare uitkomsten in het dashboard worden getoond.</p>